

A SZÉKELYSÉG METRIKUS ÖSSZEHASONLÍTÁSA

Thoma Andor és Henkey Gyula

Párizs – Kecskemét

Thoma, A. and Henkey, G.: Anthropometric comparison of the Székely people. Shape distance, based on eight head measurements, was calculated between the Székely people and five other population samples in Hungary and in Roumania. The minimal distance was obtained between the Székely (Sz) and the Rábaköz (R) sample. This result corroborates the western affinities and mediaeval displacement of the Székely (cf. Thoma and Henkey 1998).

Keywords: Hungary; Roumania; Anthropometry; Penrose distance; Ethnic affinities.

A címben meghatározott összehasonlítást az indokolja, hogy a leíró-minőségi jellegek terén rendkívüli hasonlóságot találtunk a rábaközi és székely nép között (Thoma és Henkey 1998).

Az összehasonlított népesség-minták a következők:

- (Sz) Székelyek (Bögöz, Agyagfalva, Gidófalva, Bodok, Csikszentgyörgy, Bánkfalva; Henkey 1998)
- (R) Rábaköz (Beled, Bogyoszló, Bősárkány, Farád, Mihályi, Osló, Rábatamási, Szil, Veszékény, Rábapatoná; Henkey 1996)
- (S) Somogy (Vörs, Látrány, Nemesvid, Tapsony, Köröshegy, Segesd, Somogyszob, Darány; Henkey 1994)
- (D) Dömsöd (Kelemen 1968)
- (Or) Orosháza (Lipták 1973)
- (M) Muntenia (Schmidt 1991)

Földrajzi elhelyezkedésüket az 1. ábra mutatja be, testméreteiket az 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat. Férfi testméret-átlagok.
Table 1. Anthropometric means in males.

M i n t á k – S a m p l e s							
	Székelyek	Rábaköz	Somogy	Dömsöd	Orosháza	Muntenia	σ
N:	292	528	342	218	1017	3495	
g – op	189,85	188,09	188,77	186,15	187,17	183,80	4,90
eu – eu	158,13	159,82	160,47	157,29	156,15	155,88	5,47
ft – ft	113,31	114,70	114,61	110,59	109,35	111,85	3,68
zy – zy	144,23	145,02	146,76	143,30	141,41	142,11	4,55
n – gn	121,99	121,38	120,87	120,78	120,25	127,55	4,91
go – go	113,32	113,50	113,92	112,98	110,46	110,13	3,67
n – sn	53,01	53,30	53,06	55,06	53,98	57,98	3,37
al – al	36,31	36,21	36,27	37,03	35,85	35,10	3,71
Termet	172,17	172,92	171,65	166,51	167,14	167,40	Stature
S_M	0,38	0,28	0,36	0,44	0,20	0,28	

1. ábra: A vizsgált népesség-minták földrajzi elhelyezkedése.

Rövidítések a szövegben.

Fig. 1: Geographical localisation of the population samples examined.

Abbreviations: R = Rábaköz, S = Somogy, D = Dömsöd, Or = Orosháza, Sz = Székely

A testmagasság átlagok közötti variációjának terjedelme 6,4 cm, viszonylag nagy. A rábaközi és székely nép termet-átlagai között a különbség nem szignifikáns: $t = 1,589$ és a valószínűség $20 > p > 10\%$.

Nyolc fejméret átlagai alapján formabeli távolságokat számítottunk:

$$C_z^2 = \frac{\Sigma d^2 - (\Sigma d)^2 / k}{k - 1},$$

ahol a d az átlagok közötti standardizált differencia és k a jellegek száma. Az 1. táblázatban a szigma Tildesley (1950) "interracial SD"-je, amely jól beválik a méretek standardizálására (Thoma 1978). Embertani szempontból a forma fontosabb mint a nagyság, és független a testmagasságtól is. A kiszámított formabeli távolságokat a 2. táblázat tartalmazza.

2. táblázat. Formabeli távolságok nyolc fejméret alapján.
Table 2. Shape distances on the basis of eight head measurements.

Férfiak – Males	C_z^2
Székely(ek) – Rábaköz	0,056
Székely(ek) – Somogy	0,111
Székely(ek) – Dömsöd	0,123
Székely(ek) – Orosháza	0,173
Székely(ek) – Munténia	0,865

Magyarországon a székelyektől való formabeli távolság Nyugatról-Keletre enyhe lejtővel emelkedik. Orosháza a csúcserték, de formabeli távolsága alatta marad a hasonlóság Olivier-féle tapasztalati felső határának (0,2). A területi variáció így csak gyengén és paradox módon nyilvánul meg. Ettől eltérően Bernhard (1991) a metrikus jellegeknél uralkodóan területi variációt tapasztalt. Ez az ellenmondás azonban csak látszólagos, mivel Bernhard a Hiernaux-féle (1965) távolsági statisztikával dolgozott, amelynek erős nagyságbeli összetevője van.

A román Munténia a Székelyföldtől közvetlenül délre helyezkedik el, a Déli-Kárpátok gerincétől a Dunáig. A fej formájában azonban nagyon nagy távolság választja el a székely-magyarokat és a munténiai románokat.

Végeredmény

A székelység a vele metrikusan összehasonlított öt csoport közül Rábaköz népéhez áll legközelebb. Ugyanazt az eredményt kaptuk tehát, mint a leíró-minőségi jellegek összehasonlításánál (Thoma és Henkey 1998). Következésképpen a Székelység Nyugat-Magyarországról Erdélybe való középkori áttelepülése antropológiailag bizonyítottnak tekinthető.

Talán nem felesleges megjegyeznünk, hogy a Nyugat-magyarországi eredet nem jelent kizárólagos rábaközi eredetet.

*

Közlésre beérkezett: 1998. szeptember 5.

Irodalom

- Bernhard, W. (1991): *Ethnische Anthropologie von Afganistan, Pakistan und Kashmir*. Fischer, Stuttgart.
- Henkey Gy. (1994): Somogy megyei népségek etnikai antropológiai képe. – *Somogy Megyei Múzeumok Közleményei*, 10; 105–143.
- Henkey Gy. (1996): Rábaközi magyarok embertani képe. – *Arrabona*, 35; 109–134.
- Henkey Gy. (1996): A magyarság etnikai embertani vizsgálata. – *Cumania*, 15; 403–466.
- Hiermaux, J. (1965): Une nouvelle mesure de distance anthropologique. – *C. R. Acad. Sci. Paris*, 260; 1748–1750.
- Kelemen A. (1968): Dömsöd, egy központi fekvésű község népségének embertani helye. – *Anthropologiai Közlemények*, 12; 125–160.
- Lipták, P. (1973): Grundriss der ethnischen Anthropologie des Ungartums. – *Homo*, 26; 153–163.
- Olivier, G. (1972): *Anthropologie Quantitative*. A.C.E.S., Paris.
- Penrose, L.S. (1954): Distance, size and shape. – *Ann. Eug.*, 18; 337–343.
- Schmidt, H.D. (1991) The Anthropological Structure of the Populations of South and Southwest Romania. – *Glasnik ADJ*, 28; 15–25.
- Thoma, A. (1978): Distance de forme entre groupes. – *Bull. et Mém. de la Soc. d'Anthrop. de Paris*, 5 (série XIII); 15–22.
- Thoma A., Henkey Gy. (1998): Székely rokonság. – *Anthropologiai Közlemények*, 39; 3–8.
- Tildesley, M.L. (1950): The Relative Usefulness of Various Characters on the Living for Racial Comparison. – *Man*, 50; 14–17.

Levelezési cím: Prof. Dr. Thoma Andor
Mailing address: 1, Rue Poliveau
F-75005 Paris
France

Dr. Henkey Gyula
H-6000 Kecskemét,
Kossuth tér 6–7.
Hungary